

k vůli poštovnímu úřadu, aby zadržováním výplat nerušil se hladký chod obchodu, ale nicméně a právě proto zřejmo z něho, že svěřená správa byla míněna po výtce jako odevzdání obchodu k dalšímu vedení.

Čís. 1281.

Oprava dle § 85 c. ř. s., nebyla-li nařízena již před zahájením řízení, může být provedena kdykoliv potom obesláním strany. Nenařídil-li soud odčinění vady, jest řízení kusým.

Clausula rebus sic stantibus, bylo-li umluveno před válkou peněžní relutum za dávky výměnkové.

(Rozh. ze dne 8. listopadu 1921, Rv I 676/21.)

Strany uzavřely roku 1885 úmluvu, dle níž se zavázal žalovaný plniti žalobkyni místo výměnkových dávek in natura relutum v penězích, jež bylo vyměřeno dle tehdejších běžných cen. Ježto se žalovaný v době poválečné zdráhal relutum zvýšiti, domáhala se výměnkářka žalobou, by žalovaný byl uznán povinným zaplatiti žalobkyni za běžící rok 1920 jakož i za uplynulá válečná léta, jakož i poválečná léta, t. j. od 20. listopadu 1917 počínajíc do 1. ledna 1920 za 3 korce ovsa, 4 korce žita, 3 sáhy dříví, $\frac{3}{4}$ korce pšenice, 1 korec ječmene, a 9 centů slámy ročně, dočasnou trhovou cenu. Procesní soud první stolice žalobě vyhověl, odvolací soud ji zamítl. Důvody: Odůvodněn jest odvolací důvod nesprávného právního posouzení věci, ježto schází určitost žalobní prosby, kterou uplatňovala žalovaná strana již před procesním soudem a na kterou dlužno vzíti zřetel z moci úřadu. Podle § 226 c. ř. s. má žaloba, vznesená přípravným spisem, obsahovati určité žádání. Podle tohoto zákonného předpisu musí věc žádaná žalobní prosbou býti uvedena označením, dílem zákonem a nařízením předepsaným, dílem všeobecně užívaným, týkajícím se množství, váhy, obsahu hmotného, plošného atd., jež ji ohraničuje jako věcný a právní předmět. Týká-li se žádání práva, musí toto býti uvedeno podle celého svého obsahu, aby mohlo býti smysly seznáno jako samostatný majetkový předmět. Je-li věc žalobního žádání označena penězi, pokud se týče obsahuje-li cenu, kterou lze v penězích vypočítati, musí tato cena, jako jest tomu v tomto případě, býti uvedena v množství peněz, číselně označeném, jakož i v peněžní měně. Žalobní žádost, o kterou se zde jedná, směřuje ku zaplacení tehdejších trhových cen předmětů, v žádosti té jmenovaných, jež mají místo in natura býti plněny jejich cenami trhovými. Tato trhová cena jest kupní cenou, naznačenou v § 1054 obč. zák., která podle tohoto zákonného ustanovení musí záležeti v hotových penězích a nesmí býti neurčitá aniž odporovati zákonu. Trhové ceny obilí přestaly počátkem února 1916, kdy obilí sklizně 1914 a mouka po ruce jsoucí byly na prospěch státu zabaveny a tím volnému obchodu odňaty. Na místo těchto trhových cen vstoupily tak zvané přejímací ceny. Výše těchto přejímacích cen byla každoročně stanovena nařízením vlády, v poslední době vládními nařízeními ze dne 27. prosince 1918, čís. 6 sb. z. a n. na rok 1919, ze dne 29. července 1919, čís. 343 sb. z. a n., ze dne 14. dubna 1920, čís. 237 sb. z. a n., ze dne 25. června 1920, čís. 404 sb. z. a n. a ze dne 29. července 1919, čís. 434 sb. z. a n.

Zjistiti výši těchto trhových cen obilí, v žalobní prosbě uvedeného, pro každý rok, bylo povinností žalované strany a soud není oprávněn odstraňovati tuto vadu žalobní prosby již pro předpis § 405 c. ř. s., v odvolacím řízení tím méně, ježto není ani odvolacího návrhu na zrušení napadené části rozsudku prvního soudce. Dříví a sláma nebyly volnému obchodu odňaty, a prodávají se za kupní a tudíž také za trhové ceny. V žalobní prosbě uvedené označení »dříví« a »sláma« jest však úplně neurčité. Jest různá sláma jak dle druhu obilí, ze kterého jest, tak i podle způsobu jeho výmlatu. Různého druhu jest dříví, podle povahy stromu, z něhož bylo řezáno, jakož i podle zpracování poraženého kmene. Schází proto soudu každý spolehlivý podklad pro vypočtení trhových cen obilí a slámy, v žalobní prosbě zmíněných, nehledíc ani k tomu, že takové vypočtení trhových cen soudem, jak již bylo výše vyličen, není zákonem dovoleno. Z těchto všech okolností a úvah plyne neurčitost žalobní prosby, která vylučuje rozhodnutí soudu, uvedené v § 390 c. ř. s. Neurčitost žalobní prosby odporovala by také v případě návrhu na povolení exekuce předpisu § 7 odstavec první a § 54 odstavec druhý ex. ř., podle kterých má dlužné plnění pokud se týče dlužný nárok býti uveden určitě podle předmětu, druhu a objemu.

Nejvyšší soud zrušil rozsudky obou nižších soudů a vrátil věc prvnímu soudu, by ji znovu projednal a rozhodl.

Důvody:

Správně sice odvolací soud praví, že žalobní žádání, které zní v ten rozum, aby žalovaný odsouzen byl za dávky tam uvedené platiti vždy dočasnou tržní cenu, jest neurčité a nevyhovuje tudíž předpisu § 226 c. ř. s. Neboť když není udána číselná výše požadovaného obnosu — podle údajů žaloby má to vlastně býti rozdíl mezi umluveným relutem výměnkových dávek a jejich dočasnou běžnou cenou — neměl by rozsudek žádného významu; cíle, jež žaloba sleduje, nebylo by jím dosaženo, protože rozsah dlužného plnění nebyl by z něho patrný a exekuce tedy nemohla by se povolit (§ 7 odstavec první ex. ř.). Ale tato vada nezakládá nesprávného právního posouzení, pod něž ji odvolací soud zařazuje, nýbrž je to vada žalobního spisu, kterou bylo odstraniti. Odstranění nebylo lze sice, jakkoli žaloba nebyla podána advokátem, možno provésti cestou § 435 odstavec první c. ř. s., protože nejde pouze o nedostatek věcný — nějaké doplnění nebo vysvětlení — nýbrž o t. zv. vadu formální, ale právě proto bylo lze ji odstraniti vrácením k opravě ve smyslu § 84 a 85 c. ř. s., jak to § 226 odstavec třetí c. ř. s. připomíná, a jest tedy, když se tak nestalo, řízení vadné po rozumu § 496 čís. 2 c. ř. s. Tou vadou pak trpí i řízení odvolací a jest tu tedy dovolací důvod § 503 čís. 2 c. ř. s., i nutno za to míti, že tento důvod jest uplatňován, když se v dovolání vadnost řízení spatřuje v tom, že opomenuto bylo šetření co do určitosti žalobního žádání, a navrhuje se zrušení rozsudku odvolacího soudu, třeba že na řízení opravné dle §§ 84 a 85 c. ř. s. poukazováno nebylo. Dle § 85 c. ř. s. možno opravu provésti také tak, že se strana za tím účelem obešla (bližší v § 89 jedn. ř.), takže to s řízením opravným dle § 435, odstavec první c. ř. s. vyjde na stejno. Ale potřebné doplnění nebo vysvětlení dle § 435, odstavec první, možno podati dle §§ 195

a 182 (431) c. ř. s. také při ústním jednání, a má se o ně soud dle § 182 dokonce z povinnosti úřadu postarati. Není tudíž zajisté závady, aby se i oprava dle § 85 c. ř. s., nebyla-li nařízena, jak býti měla, již před zahájením řízení, neprovedla kdykoli potom, obesláním strany dle § 85 c. ř. s., tedy zejména též při sporném ústním jednání, neboť když zařízení opravy uloženo jest soudu v § 84 c. ř. s. za povinnost, nemůže strana za zanedbání této povinnosti pykati, čili vždy je zde vada dle § 496 čís. 2 c. ř. s. Bude tedy na prvním soudci, by žalující stranu vyzval, by žalobní žádání při sporném jednání, jež k doplnění řízení položí, opravila. Pokud jde o to, aby i děj žalobní, jenž přece jest návětím pro žalobní žádání, jež z něho plynouti musí, byl doplněn, jest to docela obyčejný případ neúplnosti řízení. K tomu doložit dlužno, že děj žalobní mluví o rozdílu mezi sjednanou cenou a vyšší cenou, kterou dávky za války a po válce měly, žalobní žádání však že požaduje cenu tržní, kdežto dovolání zabývá se cenami maximálními. Žalobní žádání a jeho skutkový podklad v ději musí tedy uvedeny býti ve vzájemnou shodu.

Doplňné řízení ovšem předpokládá, že nárok nejeví se o sobě bezdůvodným, neboť byl-li by o sobě neoprávněn, není doplňné třeba, vše další řízení bylo by zbytečným. Dlužno tedy zabývat se ještě právním stanoviskem o d v o l á n í, jež žalobní nárok z právních příčin za bezdůvodný pokládá, a jímž se odvolací soud v důsledku svého právního názoru, že žalobu zamítnouti jest již pro neurčitost žalobní prosby, vůbec nezabýval. Světová válka měla v zápětí tak pronikavé změny v hospodářských poměrech, že přímé předpisy právního řádu, datující ve svém celku z doby předválečné, k přiměřené jich úpravě a tudíž uspokojivému řešení vzniklých sporů často nestačují. Neboť zákonodárce nemohl se tak hlubokého rozvratu na tisícileté tradici spočívajícího hospodářského řádu nadíti, a pro nastalé neobvyklé případnosti přiměřené opatření učiniti, protože to přesahovalo všecku lidskou předvídatelnost. A přece musí všecko právo vyhovovati lidskému citění, mravnímu názoru společnosti, neboť to jest pramen, z něhož právní řád všecky normy své čerpá. Právní řád spoléhá na řád mravní, i byl by proto sám v sobě rozdělen, kdyby normami svými přímo urážel mravní cit, jenž se tu nazývá citem právním. Na štěstí byl si náš zákonodárce vědom, že i v normálních poměrech mohou výjimečně nastati případnosti, pro něž normy zákona nestačí, i dal proto v § 7 obč. zák. všeobecný předpis, jenž tu poskytuje východisko: odkazuje nejprv na analogii a pro případ potřeby přímo až k prameni práva, k t. zv. p ř i r o z e n ý m z á s a d á m p r á v n í m, t. j. nepsanému právu lidského svědomí, odkudž i zákonodárce sám normy své čerpá (Till, Prawo pryw. austr. str. 82, Dniestrzanski ve Festschrift zur J. H. F. des abGB). Avšak málokdy bude třeba, sáhnouti až na toto přirozené právo, pravidelně stačí již analogie. Je proto bez významu, když odvolání probírajíc po řadě všecky předpisy zákona, jež by tu v potaz brány býti mohly, shledává, že žádný přímého užití na daný případ nesnese. Přehlíží naprosto přípustnost analogie. V tomto případě učiněna roku 1885 mezi stranami úmluva, že žalovaný bude žalobkyni místo výměnkových dávek in natura odváděti relutum v penězích, jež vyměřeno bylo dle tehdejších běžných cen. Jest zřejmo, že strany na nynější enormní drahotu nemyslíly a ani mysliti nemohly; o tom shora — a zřejmo také, že se to přičí právnímu citu, aby žalovaný, jenž za vy-

míněné dávky strží nyní 10, 20 až 50násobnou sumu peněz, odbyl žalobkyni smluveným tehdaž relutem, jež se nyní jeví pouhou bagatellou, jež k výživě, která jest účelem výměnku, ani z daleka nestačí, a aby takto z poměrů radikálně změněných s odvoláním na někdejší úmluvu bezohledně těžil a ona trpce strádala. Nelze popírat, že tu stačí již analogie poslední věty § 1447 obč. zák., dle něhož má každá strana druhé škodu tak nahraditi, aby z toho žádného prospěchu netěžila. Nepadá na váhu, že prvý soudce užil předpisu přímo, místo pouze analogicky, ježto případ je genericky jiný. Avšak je tu také blízká obdoba s výživným, jímž výměnek v podstatě je. A tu jest ustálená praxe, že když se poměry podstatně změnily, dlužno výživné přiměřeně těmto změněným poměrům zvýšiti (jud. čís. 244, 245) a to i tehdy, když strany třeba výslovně umluvily, že případné změny poměrů na výši výživného nemají míti vlivu. Jen se v tomto poslednějším případě předpokládá, aby to byly takové změny, na něž strany nejen nemyslily, ale ani mysliti nemohly (anal. § 1389 obč. zák.). Ale to je, jak shora ukázáno, náš případ. Rozdíl mezi výživným a výměnkem jest ovšem potud, že výživné řídí se dle majetkových poměrů povinného, kdežto při výměnku jest nepřekročitelnou mezí množství dávek smlouvou stanovené; potud tedy analogie není. Ale případ je docela obdobný, pokud jde o výši reluta, a analogie tedy na snadě: tak když kdo na př. právě majitel usedlosti zavázal se před válkou místo poskytování výživy in natura platiti manželce výživné v penězích dle tehdejších cen, a nyní se nezměnilo pranic, zejména ne majetkové poměry povinného, leč právě jedině to, že potřeby životní nepředvídatelně nad vši míru podražily, takže smluvené relutum je ani přibližně nekryje. Tu je právo žádati zvýšení reluta. Ale analogie § 1389 jest i bez zřetele na povahu nároku, zda je to v podstatě výživné čili nic, velice blízká. § 1389 jest dán pro smíry, smír však jest v nápisu druhé hlavy třetího dílu obč. zák. uveden pod titulem změny práv a povinností, pod jejíž pojem zařaděna nejprv novace a pak právě smír. Daná úmluva však byla novací, protože se změnil předmět pohledávky (§ 1376 obč. zák.), t. j. místo dávek in natura nastoupil obnos peněžitý.

Čís. 1282.

Vydáním přijímacího listu nenabývá příjemce vlastnictví zboží. Přijímací list nemá povahy nákladního listu ani listu nakládacího.

(Rozh. ze dne 8. listopadu 1921, Rv II 171/21.)

Žalující firma N. v O. objednala u firmy Karel M. v H. zboží, jež bylo odevzdáno dráze ve stanici H. ku dopravě na adresu žalobkyně. Tato však dostala pouze list přijímací, nikoliv však zboží, jež, došedši na stanici určenou v O., bylo vydáno podobně znějící firmě Z., kteráž též účet zaplatila, ač byla odesílatelem Karlem M. upozorněna, že zásilka patří firmě N. Žalobě firmy N. na firmu Z. o vydání zasláného zboží procesní soud první stolice vyhověl. **Důvody:** Žalovaná firma stojí na stanovisku, že ačkoliv zásilka byla určenou pro N., přece za souhlasu Karla M-a zásilku, jí došlou, zaplatila a k ní řádně vlastnictví na-